

mot (que, com a derivat de *bozza* 'bony', en pogué fàcilment tenir d'altres) o bé que el traductor almenys ho entengué en un sentit semblant al de 'bony', guiat per la considerable semblança entre el cat. *bossoga* i aquest mot italià.

El fet és, però, que en català ha estat sempre un mot estrictament regional i no dels més coneguts: per tant no és gens estrany que no es torni a trobar documentat fins a dates recents. Pere Coromines ho deia a cada pas parlant amb els seus fills infants (1908ss., amb ò oberta), i ja el maig de 1898 ho havia escrit en una cèdula de Llers: «L'Alberta s'ha fet una *bussoga*...!». «El bordegàs --- esclatà en llàgrimes i gemecs, de nassos en terra, amb un defici d'apunyegar-se el cap i el pit que cuidava fer-se malbé --- amb el pit macat i la testa abonyegada de blaus i de sagnants *bossogues*, llevaren de terra l'escorregut hereu ---», *Silèn*, cap. x, O. C., 53a26. I en general en autors empordanesos: «prometet a dojo *bussogues* i trencadiça de costelles per aquell vespre», Pous i Pagès, *Quan se fa nosa*; «sobre la cella dreta hi havia un bony morat --- segur una *bossoga* de la caiguda», V. Català, *Solitud*, 1905, p. 295; fins a l'extrem O. del bisbat de Girona «bony resultant d'un cop» a Camprodon (*D'Ag.*); 'protuberància o berruga més o menys grossa que se sol formar a l'escorça dels suros', a Les Gavarres (*BDC* XIII, 96).

En la mateixa zona, si bé no tan generalment usat, un masculí *bossoc*: «busoch» (Empordà, Ripoll, etc.) «bony» (*AlcM*), que també anoto com a *bussòc* 'banya, bony produït per un cop' a Sant Aniol d'Àlvia (1962).

El mot és estrany a l'ús del català central, almenys el del bisbat de Barcelona, i tampoc no sé que s'usi a la resta del Principat ni a les regions meridionals de la llengua. Però, amb un sufix diferent, apareix *bòssega* en el Maestrat per a «tumor extern baix les barres dels queixals» (Ga. Girona, que a Morella i a Benassal descriuen com a «tumor o inflor dins la boca» (*AlcM*). Com que coincideix tant amb *bòfega*, és probable que hi hagi hagut influència o contaminació en un o en l'altre sentit (cf. *BÒFIA*). Però bàsicament el mot que ací estudiem no té res a veure ni amb aquest ni menys amb el tipus *BUFAR* ni amb el ll. *BURSA* i els seus descendents romànics (contra el que creu Moll, *AORBB* 1, 209, *AlcM* i *GramHistCat.*, §§ 32, 291), que per poder-ho admetre ha d'aclicar els ulls davant aquesta ò oberta, davant el caràcter pre-romà del sufix *-oc, -oga*, i davant la coincidència semàntica i lexical molt més perfecta amb el fr. *bosse* i la seva família.

Com és sabut, aquest és un mot incomparablement més important, d'ús general en la llengua, des del S. XII, i comú a tots els dialectes, amb els sentits de 'gep' i 'gros bony en general' (*FEW* 467-70), i *REW*. (1191a): com que antigament era *boce* amb *ç*, és evident que hem de partir d'un tipus **BOKIA* o bé **BORTIA* (*REW*); en efecte el mateix indiquen la forma normando-picarda *boche* (d'on l'angl. *botch* 'pedaç', 'bony de sargits'), i les formes italianes *bòzza*

(*zz* sorda) —avui un poc antiquat en algunes de les seves accepcions, però no tant en d'altres com 'escalaborn', i ben usual encara en la de 'proves d'impremta'—, d'altra banda *bòccia* 'bola de jugar, botxa'; finalment hi ha encara roms. *boç* 'bola'; també es troba *bossa* en oc. ant. almenys en diverses accs. derivades, i avui prov. *bosso* «tumeur, bube, abcès» (més usat que en el sentit de «bosse», en què en rodanès, almenys, més aviat es diu *gibo*).

També existent en llengua d'oc moderna, i ja un poc en l'antiga, el mot hi presenta força derivats, que comproven la seva popularitat i indigenisme, però es fa notar el fet que no hi tingui cap derivat en *-oc, -ogo* (o almenys seria merament local, i poc estudiat, car res d'això, almenys, no és conegut del *TdF*). Hem de mirar doncs el nostre mot comarcal empordanès i pirinenc com a formació ben autòctona i no pas com un occitanisme. El mateix sufix *-òga, -òc*, és ja una comprovació del caràcter substràtic del mot, cf. *-oc* en mots gascons, Rohlf's, *RLiR* VII, 156, i les formacions adjectivals en *-òcus, -òca*, pròpies del cel·tibèric i sovint contrastant amb les en *-IKOS* d'altres parlars cèltics (*TopHesp.* II, 252, 270).

Discrepen M-L. i Wartburg sobre si la base podia tenir la forma consonàntica *-OKIA* o *-ORTIA*. Reconec que es poden adduir arguments fonètics en un sentit i en l'altre, perquè admetent una *-TT-* doble, si bé és un dilema ben indiferent pel que fa al català i a tot el gallo-romànic, en els parlars italians ja no ho és tant, però almenys un veto fonètic contra la *-TT-* de Wartburg, com el que insinua (si bé amb reserves) M-L., no fóra raonable: veg. les consideracions que faig i els exemples que aplego en *TopHesp.* II, 61: en part per obra d'influències analògiques subjectes a un factor tan subtil (en qüestions consonàntiques) com el de la intensitat, i afegint-s'hi una mica la influència de l'encontorn vocàlic, hi ha en el cas de *-TT-* formes com *goccia* 'gota' (*gocciare* 'degotar'), *doccia* i *docciare* (DUCTIARE), *corruccia* i *corrucciare* (CORRUPTIARE), *succiare*, *cacciare*, tots ells amb *-cci-*, al costat del tipus *nozze, forza, -are*, etc.

En el nostre cas coexisteixen en italià les dues formes *bozza* i *boccia*, afavorides sens dubte en matisos i dialectes diferents l'una i l'altra; i justament aquest duplicat em sembla més difícil d'explicar, en els seus dos membres, si el punt de partida fos *BOKIA* amb *-K-*. Passat que es pogués demostrar que la forma amb *-zz-* fou al principi pròpia dels parlars del Mezzogiorno o d'alguna zona molt determinada de l'extrem Nord (en els quals *-K-* > *-zz-* és més normal), més aviat sembla que la possibilitat d'un duplicat fonètic *-zz-* i *-cci-* és més fàcil partint de *-TT-*. Ara bé, no sembla que puguem pensar gaire en etimologies germàniques ni gregues per a un mot de tal àrea primitiva i d'aquest compartiment semàntic: és més natural creure en una relíquia pre-romana; i el sufix *-oc, -oga*, i l'àrea dels nostres *bossoga, bossoc*, postulen el mateix. I llavors es pot tenir en compte també l'existència d'unes paronomàxies, segurament no totes degudes a convergència, que apunten cap a un origen pre-romà (potser cel·